

¡Exclusiva!

Tots contra Fabregat

EL TEMPS ofereix, íntegrament i en exclusiva, l'informe tècnic elaborat per la Unitat d'Assessorament Lingüístic de RTVV, elaborat el passat 27 d'agost a proposta de l'Assemblea de Treballadors de l'Ens, el qual rebutja les imposicions aberrants del seu director general.

Informe tècnic que eleva la unitat d'assessorament lingüístic de RTVV al senyor director general de RTVV.

0. Introducció

Un mitjà de comunicació de masses de final del segle XX, com ho és la RTVV, no pot usar altre model de llengua que un d'obert i modern, on la comunicació amb l'auditori ha de ser un fi primer; un model, per tant, allunyat dels retorçaments literaris i de l'entreteniment erudit. No hi caben, en conseqüència, ni l'elaboració pròpia de les obres literàries ni la densitat dels llenguatges especialitzats. S'exigeix un model basat en l'estricta funcionalitat idiomàtica.

A més, l'àmbit de cobertura fa que haja d'adequar la seua varietat lingüística vehicular a les característiques lingüístico-geogràfiques del seu auditori potencial, de la seua àrea de cobertura. Això vol dir que una altra de les línies definitòries de la llengua que utilitza haurà de ser, com de fet ho ha estat fins ara, un arrelament en allò més general i més genuí dels parlars valencians. Així ho recollia el llibre d'estil: "En definitiva, un(s) model(s) basat(s) en les característiques fonètiques, morfosintàctiques i lèxiques de la major part del territori valencià. Una RTVV de tots els valencians no pot tindre les mateixes característiques que hauria de tindre una televisió de tot l'àmbit lingüístic, ni tampoc les que hauria de tindre una televisió local, posem per cas". (pàg. 6).

Ara bé, el gran mitjà de comunicació que aspira a ser la RTVV no pot apartar-se unilateralment de les solucions lingüístiques generals considerades com a normatives (les Nomes de 1932), ni del model formal de llengua que és d'ús comú de les institucions públiques valencianes i en tots els cicles d'ensenyament, des de les escoles a la Universitat. Això equivaldria a fer de la RTVV un reducte tancat i bel.ligerant. Una trinxera que treballaria

en contra de i no d'acord amb allò que és la tasca d'un mitjà públic com el nostre, que es vol adequat i profitós per a la seua societat.

En consonància amb això, qualsevol proposta lingüística ha de ser també extremadament equilibrada i útil. Si la proposta es presenta, a més, com un trencament radical, el mínim exigible als qui la propugnen és que la justifiquen des del mateix rigor científic amb què es va formular la que vol substituir.

Els treballadors de l'Assessoria Lingüística de RTVV, després d'haver estudiat a fons la llista de termes que ha elaborat el Sr. Director General i la declaració programàtica amb què l'encapçala, fem les

següents constatacions:

1. Faltes d'ortografia i incorreccions gramaticals.

En la redacció de la llista i en la seua presentació apareix una considerable quantitat d'errors d'ortografia i de gramàtica que desmereixen el rigor lingüístic exigible a tota proposta que es pretenga normativa. Per exemple, *difussió* per difusió, *habitacul* (sic) per *habitable*, *sempre i quan* per *sempre que*, *pòlvores* per *pòlvors*, *nombròs* per *nombrós*, *oidor* per *oïdor*, *prèmer* per *premer*, *propassat* per *proppassat*; confusions de termes com *provinent* (que prové) i *propvinent* (que

es troba pròxim, dit sobretot de dates), o bé os (amb o oberta: *part de l'esquelet*) i ós (*animal de la família dels úrsids*).

2. Tergiversació de les fonts lèxiques

2.1.- S'ignoren qüestions elementals de lexicografia quan s'invoca com a autoritat normativa el **Diccionari Català-Valencià-Balear**, de A. Ma. Alcover i F. de B. Moll. Aquesta obra no és un diccionari normatiu, sinó un corpus dialectal i històric. Arreplega, per tant, fins la menor variant de pronunciació o el terme dialectal

2.2.- Escudar-se en l'autoritat de dos diccionaris de sinònims com els de S. Pey i M. Franquesa, a fi d'eliminar, amb un criteri reduccionista i censor, totes les altres possibilitats lèxiques és una metodologia poc fiable i distorsionant. En cap sistema lingüístic existeixen les sinonímies absolutes i els mots que es donen com a equivalents en els reculls de sinònims no solen tenir la mateixa extensió significativa (excepte en llenguatges altament formalitzats i especialitzats on el mateix rigor formal exigeix una sinonímia perfecta entre ter-

tes de treball en la lexicografia dels mitjans de comunicació, però ha estat tergiversada i treta del seu context. Això vol dir que no s'han tingut en compte els supòsits sobre què ha estat elaborada. Aquests supòsits per a proposar l'adopció d'un mot o expressió noves o no normativitzades encara, haurien de ser, segons E. Casanova (pp. 118-119) els següents:

- a) Estudiar el seu ús actual al País Valencià, la freqüència d'ús, el coneixement actiu o passiu que se'n tinga, l'extensió geogràfica, l'antiguitat dels lexemes i el prestigi.
- b) Si ha estat sancionat per la normativa actual.
- c) Si és vàlid per al tipus de llengua de mitjans de comunicació.
- d) Si ha estat sancionat per l'ús dels escriptors valencians.
- e) Veure la realitat, l'objecte o idea que representa i si és necessari o substituïble fàcilment, depenent dels seus valors expressius i connotatius.
- f) La identificació cultural, nacional, del parlant amb ell.
- g) L'extensió geogràfica i acceptació social del mot en les altres terres de parla catalana, especialment amb el català nord-occidental, i el català general o literari, és a dir, la diasistematització del vocable.
- h) Les possibilitats de vehiculació o intercanvi amb altres dialectes.
- i) La coherència amb l'estructura lingüística del dialecte i la llengua.

I afegeix E. Casanova: "Davant un mot, d'aquests criteris, cada mitjà en prioritzarà uns o altres, segons la seua finalitat, àmbit i segons el seu llibre d'estil, però sempre partint de la realitat lingüística valenciana, suplint les seues mancances amb els altres dialectes".

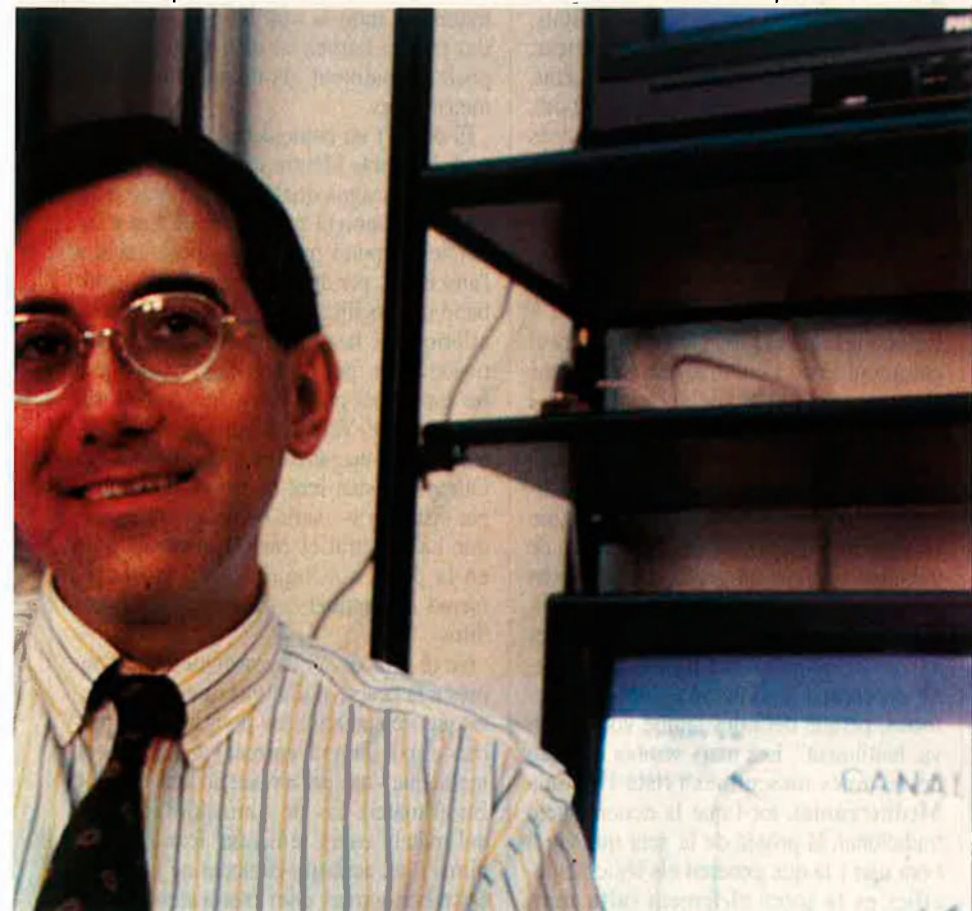
3.- Incoherències i contradiccions de metodologia. Confusió de nivells i registres lingüístics

Els criteris que presideixen l'orientació interna de la llista són sovint confusos i contradictoris. En l'entrada de **vesprada** es remet a **tarda** (mot que no s'ha usat mai en RTVV) on es diu que s'ha de substituir per **vesprà** i que es "pronunciarà una "a" llarga". Si hem de ser conseqüents amb la fonètica de la parla aquesta (a) no és una vocal allargada, sinó simplement una à tònica. D'altra banda no s'entén si el criteri sobre aquest mot s'ha d'estendre a totes les terminacions en **ada** en l'escriptura o únicament en la locució d'aquelles paraules com **tronada**, que, segons

més reduït. I és alhora un recull exhaustiu de la pràctica totalitat dels mots que trobem en la llengua escrita des dels orígens de la llengua fins a l'actualitat: des d'un arcaisme del segle XIII fins al barbarisme més flagrant, i a més, amb totes les corresponents variants històriques de grafia. En la mateixa introducció F. de B. Moll declara una de les finalitats del diccionari: "Hem procedit amb gran esment en la transcripció de paraules d'ús popular o dialectal, marcant totes les diferències que hem pogut observar en la pronúncia viva, fins i tot les que són incorrectes, perquè totes tenen importància per al dialectòleg i per a l'historiador de l'idioma" (pàg. XX-VI).

mes intercanviables). En conseqüència donar preferència a un lexema sobre un altre del mateix camp semàntic, de manera unilateral i sense tenir en compte el context, el mitjà i l'auditori a qui va dirigit, implica destruir la variació lèxica i la possibilitat de precisions i matisacions expressives.

2.3.- La proposta lèxica d'E. Casanova, recollida en *La llengua als mitjans de comunicació* (València, 1990: 101-107), que, pel que es veu, ha estat una de les bases principals per a la confecció de la llista tramesa pel Sr. Director General, significa un esforç impagable de recuperació idiomàtica i obre camins a noves propos-

aquesta normativa s'hauria de dir **tronà/tronaes**, com també "les paraules pertanyents a la vida festera de la comunitat (que) es mantindran sense cap alteració". Davant aquest desconcert es produeix una lamentable confusió de nivells entre allò que és la llengua escrita i oral d'un mitjà de comunicació i allò que són els llenguatges orals col·loquials, de tal manera que els locutors, redactors, correctors o grafistes no poden saber mai exactament si han d'escriure **tronada** i pronunciar **tronà** o escriure i pronunciar d'ara en avant **tronà, vesprà, mascletà, cordà, bellea, riquea, perca, llauraó...**, que en un nivell de grafia normativa i d'elocució formal no són pertinents.

L'expressió **es prega silenci** passa a un segon terme en benefici de **es demana silenci**. No comentarem ara la diferència de significat —i cortesia— entre **pregar** i **demanar**, sobretot en boca de, posem per cas, un presentador de televisió que es dirigeix al seu públic. Sembla, per tant que prioritàriament s'haurà de **demanar silenci** i només extraordinàriament **es pregarà silenci**. Ara bé, si ens atenem a l'entrada **pregar**, que dona com a únics substituïts **resar, orar** i **demanar**, hem de deduir que tal terme no es podrà dir mai o bé només s'usarà —i encara secundàriament— en l'expressió adés citada: **es prega silenci**.

Si s'ha de dir **colp** —com, de fet, sempre s'ha dit en RTVV— i no **cop**, ¿per què s'insisteix a continuació que **colp d'estat** és així i no **cop d'estat**, però, en canvi, s'admet **cop de cap** al costat de **cabotada**?

Si s'ha de substituir **la fi** per **el final**, ¿com és que l'expressió **el cap de setmana**, forma perfectament viva i reconeguda pels parlants valencians, no es substitueix per **el final de setmana**, i en el seu lloc es vol imposar **el fi de setmana**, cosa que converteix aquesta expressió en "la finalitat de setmana, l'objectiu de setmana"?

Tot aquest desori orientatiu, del qual només hem escollit alguns exemples, no pot fer més que produir confusió i ineficàcia en els usuaris de la llista, i també demostra una considerable incompetència i irresponsabilitat lingüística.

4.- Inchorències sintàctiques

Una de les noves prescripcions de la llista diu (p. 27): "La preposició "a" no serà suprimida, com fins ara, davant l'objecte directe. Ni en el doblatge ni tampoc pel que fa a la producció pròpia". Aquesta norma, que imposa l'ús sistemàtic de la preposi-

ció "a" davant l'objecte directe, és incoherent des del punt de vista estrictament sintàctic i indica desconeixement dels mínims supòsits gramaticals. Si actuàvem en conseqüència amb aquest plantejament sintàctic una oració com **Porta el plat al convidat** es donverteria en **Porta al plat al convidat**.

5.- Barbarismes lèxics

És del tot gratuït introduir lexemes aliens a l'estructura pròpia d'una llengua quan es disposa de recursos lèxics suficients per a designar aquestes realitats. Per això, legimitar termes com **alcançar, Alemània, apoïar, colmena, enfermetat, el fi de setmana, globo, habitacul (sic), numerós, paró, robo, sello, tipo...**, és una agressió a la coherència interna de l'idioma.

6.- Supressió de terminologia viva en la parla actual.

Resulta igualment greu i atempta contra el patrimoni lèxic i cultural dels valencians el menyspreu i el rebuig de termes vius i reconeguts per la comunitat de parlants: **vegada, semblar, solament, sols, tan sols, pregar, recolzar-se...** En altres casos molts d'aquests termes passen a un segon grau per motius gens clars. En compte de **debades** es prefereix **gratis**, i això que en l'ús més espontani i col·loquial dels valencians s'usa amb més freqüència el primer que no el segon. D'altra banda, s'ha de tenir en compte que no són sinònims perfectes, perquè **debades** també vol dir "en va, inútilment". Les mars sembla que han de ser totes masculines (vista l'entrada **Mediterrània**), tot i que la denominació tradicional, la pròpia de la gent que viu a vora mar i la que generen els lèxics específics es fa sobre el femení (**alta mar, mar grossa, mar arrissada, mar calma, bona mar**, etc.).

Una altre exemple: **corbella** és en efecte, paraula valenciana, però no més que **falç**, que, a més, té una distribució més general, els diccionaris la donen com a prioritària i ha creat una família lèxica més ampla: **falçó** (*falç de dimensions menors usada per a tallar raïm*) **falçada** (*cada moviment de la falç i l'herba o les meses que s'hi seguen*), **falcejar** (*anar segant amb la falç*).

7.- Reducció sinonímica i alteració dels camps semàntics

Es donen com a sinònims exclusius i ex-

cloents lexemes que no tenen el mateix abast semàntic, de manera que es perden matisos importants de significat o, fins i tot, el significat es canvia del tot.

Si no distingim, entre **ascla** i **estella**, i diem sempre **ascla**, no sols perdrem una distinció normal per a qualsevol parlant de la llengua, sinó que podem fer el ridícul de convertir, en una pel·lícula, per exemple, un mer incident com **clavar-se una estella al dit** en l'amputació que caldria si a algú se li clavava una ascla.

Confondre el **mareig** (la sensació de torbament) amb el **marejol** (l'estat de la mar intermedi entre la mar brava i la marejada) és una barbaritat que desacreditaria professionalment els nostres companys meteoròlegs.

El **deport** no coincideix, ni de bon tros, amb l'**esport**. Mentre que amb el primer terme es designa qualsevol recreació o divertiment, amb el segon ens referim a l'exercici corporal practicat, especialment a l'aire lliure, per afició, competició, exhibició i, específicament, a les competicions atlètiques i les activitats connexes. De manera que, per divertir-nos, tots podem fer esport pel gust de fer deport. Ara, dir que quan el València i el Castelló s'enfronten en un partit de lliga, o els Jocs Olímpics, estan fent deport —que juguen per distraure's— seria ofensiu i tot. Es cert que ha penetrat el castellanisme **deport** en la parla col·loquial, però no ho és menys que **esport** és ja amplament usat i difós.

No té gens de sentit restringir **xàrcia** només a la pesca, si s'ha vist quin és l'objecte que s'enganxa a les porteries. **Ret** només es pot dir amb correcció de la bossa de malla que s'usa per a retenció dels cabells. En el mateix cas de confusió d'elements del mateix camp semàntic, fent-los sinònims, i, en acabant, exclouent-ne un d'ells, es troben termes com **costera/costanera, agafar/agarrar, avenc/cavitat/profunditat, sota/davall/baix, semblar/assemblar, gaudi/goig, escombra/granera, espatla/muscle, estona/moment, mainadera/dida/, esdeveniment/succés, ensumar/tafanejar, eixir/sortir...**

La delimitació del sentit de **guitza** que es dona a la pàg. 10 (referit al moviment violent de les **cames** d'una bèstia) ens deixa ben perplexos: els animals sempre han tingut **potes**; fins ara, de **cames**, només en tenien les persones.

De la mateixa manera, l'escassa competència semàntica que demostra la llista s'evidencia en el lèxic que utilitza en les poques línies que corresponen a redacció i no a mera relació. **Llistat**, usat en la pre-

L'informe és conegut pels sindicats, la Presidència de la Generalitat valenciana, el conseller de cultura i el rector de la Universitat de València.

sentació, no és sinònim de **llista**, sinó que designa exclusivament en informàtica l'eixida a la impressora d'un material processat.

8.- Desvirtuació semàntica de llenguatges especialitzats

Trobem, encara, un grapat de termes pertanyents a llenguatges especialitzats que resulten igualment afectats per la substitució pretesament sinonímica. Diem **pretesament** perquè la sinonímia en els repertoris especialitzats (jurídics, científics, tècnics...) o és perfecta o no existeix en absolut. I això, perquè designen realitats tipificades amb tal nom que no es pot substituir per cap altre sense alterar la dita tipificació.

Prenguem com a exemple el mot **robatori**, que ha estat substituït en la llista pel barbarisme **robo** o pel terme **furt**. **Furt** i **robatori** comparteixen el fet de ser una acció delictiva que consisteix a apoderar-

se, amb ànim de lucre d'un bé moble d'altre, contra la voluntat del propietari. Però si se'ls fa sinònims s'ignorarà que, mentre que en el **furt** no s'exerceix violència ni intimidació en les persones ni es fa força en les coses, el **robatori** sí que n'implica. No cal dir que prescindir de tal diferència equivaldria d'una banda a ignorar la legislació sobre la matèria (art. 502 i 514 del Codi Penal espanyol), però, a més, fent això, informariem malament o difamaríem, amb les conseqüències legals corresponents.

En el cas del terme **mesa** i **taula** seria del tot impropedent, referint-nos a un parlament, a una reunió o a una corporació, confondre el conjunt de persones (presidència i secretariat) que els dirigeixen (**mesa**), amb el moble que els serveix de suport (**taula**). I així contravindríem la denominació oficial que recull l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, tant per a la Mesa del Congrés de Diputats (art. 11.f) com per a la de les Corts

Valencianes (art. 14.1).

Amb el terme compost **vist-i-plau**, evidentment, atorga la "conformitat" o "permís" (substitutius en la llista) qui té la potestat de fer-ho: un jutge, un funcionari, el president d'una corporació o d'una societat. Però el nom específic amb què es designa tal acte, en la mesura que és un acte legal, no pot ser altre que el de **vist-i-plau**.

En el cas d'un terme específic de la geomorfologia i de l'espeleologia com **avenc**, la definició científica del qual el designa com "la cavitat natural constituïda essencialment per un pou o diversos pous de parets verticals o subverticals", una terminologia ben delimitada semànticament ha estat substituïda per dos termes d'abast més ampli i genèric (**cavitat** i **profunditat**) que no restringeixen adequadament l'àmbit propi del terme **avenc**.

9.- Puntualitzacions finals

"Si RTVV vol ser el gran mitjà que aspira a ser, no pot apartar-se unilateralment de les solucions lingüístiques considerades com a normatives".

La llista s'ha elaborat amb una desconexió i un apriorisme absoluts d'allò que és la pràctica habitual de RTVV. Perquè no respon a cap seguiment de l'ús real. En molt bona part és una **mera còpia** del recull lèxic elaborat per Emili Casanova (*La llengua als mitjans de comunicació*), elaborat amb uns fins i uns criteris ben diversos, com ja hem demostrat en el punt 3.3.

D'altra banda, la llista arreplega, amb una redundància innecessària, diverses de les recomanacions que ja es feien en el llibre d'estil de RTVV: *Els model(s) lingüístic(s) de RTVV*. Això ens fa pensar si realment el Sr. Director General coneixia a fons el model lingüístic que el Consell d'Administració de RTVV va aprovar en el seu moment.

Fetes les constatacions anterior, els components de la unitat d'assessorament Lingüístic de RTVV, com a treballadors i professionals del llenguatge, concloem el següent:

1.- Que prohibir ara, un any després d'iniciades les emissions, l'ús de determinades paraules i expressions demostra un preocupant desconeixement del poder de difusió d'uns mitjans com la ràdio i la televisió. Al cap d'un any d'utilitzar aquestes expressions, la seua comprensibilitat ja és absoluta entre tota l'audiència del mitjà. Està fora de lloc, per tant, invocar cap possibilitat de rebuig social.

2.- Que el model lingüístic proposat per aquesta Assessoria, recollit en el Llibre d'estil de RTVV i aprovat en el seu dia per la direcció General de RTVV i pel Consell d'Administració de RTVV, s'ha de-

mostrat adequat a les exigències comunicatives dels mitjans, ràdio i televisió, i a la situació sociolingüística de l'auditori. La prova és l'acceptació social per part de tots els valencians que ha tingut per primera volta una proposta lingüística respectuosa amb la diversitat de la comunitat lingüística i amb voluntat integrativa i no disgregacionista.

3.- Que entre les funcions d'un mitjà de comunicació com RTVV no solament s'ha de tenir en compte la comprensibilitat del missatge per part de l'espectador, sinó que en el nostre cas la funció lingüística normalitzadora de RTVV hauria de fer que l'espectador anara reconeixent com a seues tota una sèrie de paraules i expressions que, com a part del patrimoni lingüístic comú, es desconeixen sectorialment o geogràficament. No s'ha d'oblidar que en la nostra situació l'espectador també espera dignificació i prestigi per a la llengua pròpia, i no solament informació o divertiment.

4.- Que aplicant les directrius lèxiques de la llista de referència s'entra en contradicció amb la normativa lingüística vigent aprovada per la Conselleria d'Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana i per la Universitat de València, suprem òrgan científic en la matèria, i utilitzada per totes les escoles, instituts i universitats valencianes. L'aplicació d'aquesta relació lèxica provocarà més tensions i conflictes que no ajudarà a la concòrdia entre els valencians. És el cas de l'acceptació d'elements lèxics procedents del sistema lingüístic espanyol (**apoiar, alcançar, sello, conseguir, el fi de setmana, deport, nu-**

merós...), d'incoherències sintàctiques (com la presència sistemàtica de la preposició "a" davant l'objecte directe) o de la legitimació culta de fonètiques pròpies de les varietats col·loquials i informals (com la caiguda de la "d" intervocàlica en els substantius i adjectius, o les fonètiques de mots com **assemblea, ametla, assassí**, convertides en (asambléa, améla, asesi...) que no tenen lloc en una locució neutra com la d'un mitjà de comunicació.

5.- Que amb el reduccionisme lèxic i empobridor que es desprén de la llista de referència cap dels professionals de la llengua dels mitjans de comunicació (assessors, traductors, dobladors, ajustadors, directors de doblatge, guionistes, locutors...) pot exercir la seua funció d'una manera digna i creativa sabent-se constantment controlat per una proposta lingüística que restringeix i dificulta el seu treball.

6.- Que en l'assumpció d'aquest reduccionisme lingüístic es revifa novament la cerimònia de la confusió a què ja fa massa temps que ens han acostumat als valencians, i es deixen les portes obertes per a la degradació progressiva del sistema lingüístic valencià fins convertir-lo en un patués inservible per a la comunicació de masses.

7.- Que donat el caràcter impositiu i coercitiu de la llista de referència exigim per als treballadors de mitjans de comunicació valencians el dret d'exercir la seua funció professional de la manera més responsable i conseqüent amb la voluntat de normalització cultural i lingüística per a la qual es va crear RàdioTelevisió Valenciana.
Burjassot, a 27 d'agost de 1990

Català i TVE

EL TERMÒMETRE ↑
Ara que el català sembla estar bandejat de les televisions privades, la televisió pública estatal sembla decidida a donar-li un lloc important a la seva programació. Això no es farà amb l'increment de programes produïts a Sant Cugat, sinó a través de les emissions bilingües -català-castellà- possibles gràcies a l'inici de les emissions en estèreo (sistema dual). Així, qui tingui el televisor adaptat a les emissions en dual -que TV3 ja va iniciar fa temps- podrà si més no fer la tria lingüística. No és potser la situació ideal però sí el millor que ha fet TVE per la llengua en molt de temps.

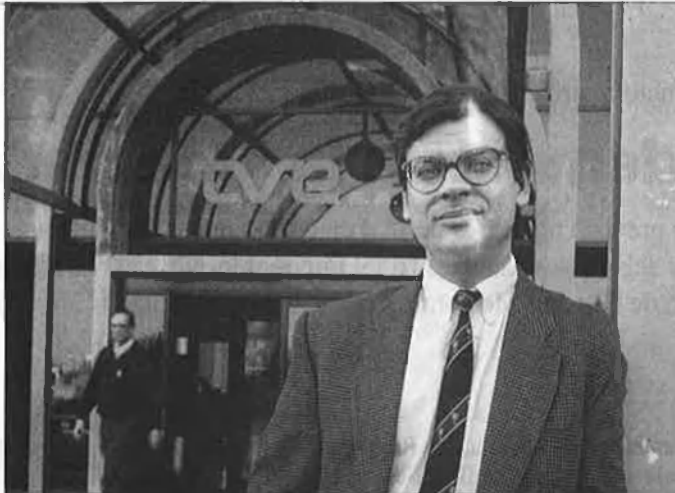
Seny islàmic

↑
La fermesa dels països àrabs moderats davant el parany de la guerra santa proposada per Saddam Hussein és digne d'elogi. Davant la revifalla político-religiosa del panarabisme, els governs de molts països àrabs han sabut contenir el fanatisme i alinear-se de forma deguda contra els afanys purament expansionistes i poc espirituals d'una dictadura.

Parlament balear

↑
El Parlament balear ha aprovat la presa en consideració de la Llei d'Espais Naturals. Aquest tràmit permetrà que en un futur la llei determini exactament quines són les àrees on no es podrà edificar, cosa que posarà fi al buit legal existent fins ara.

El problema serà que la unanimitat amb què s'ha aprovat la presa de consideració pugui trencar-se i imposar-se els criteris menys restrictius, que és el que temen tant els ecologistes com part de l'oposició.

De dalt a baix, Enric Lloberas, director de TVE 2 a Catalunya, Hussein i el papa moralitzant un natiu.

Racisme a Catalunya

↓
De nou, i probablement no per última vegada, un grup de temporers algerians que treballaven a les terres de Lleida van ser violentament agredits per cinc joves sota cap altre pretext que les diferències ètniques. Notícia cada vegada més freqüent a Catalunya, aquest tipus d'agressió té, en el silenci per part de les víctimes i en la foscor per part dels agressors, tots els números per tornar-se a repetir en un altre indret. Ara no ha estat així, després de les denúncies han estat detinguts cinc joves que seran jutjats pel seu acte inqualificable. Tot i així, ¡de pena!

Joan Pau II

↓
En la seva visita a Àfrica Negra, el papa Joan Pau II ha criticat algunes tradicions africanes fortament arrelades com la poligàmia, sota el pretext no ja de desviament de l'ortodòxia religiosa sinó de catàstrofe social. A més, ha tingut el valor de dir "no a la distribució de preservatius" en un continent on la sida està fent els estralls més paorosos.

La moralina vaticana ha arribat ja a límits inimaginables. Tots a preparar-se, que tal com estan les coses, d'un moment a l'altre fa una crida a la croada per alliberar els llocs sants.

Juan de Dios Leal

↓
El màxim responsable de l'enfonsament i desaparició de l'editorial Gregal, acaba de ser embargat per la Caixa d'Estalvis Provincial de València.

Encara que això no és més que el procés final d'una *débacle* que ja vam anunciar a EL TEMPS fa mesos, Leal continua sense dir els escriptors que no cobraran. Moral.